ಗುಡಿಬಂಡೆಯ ಜೈನ ಶಾಸನಗಳು

ಡಿ.ವಿ. ಪರಮಶಿವಮೂರ್ತಿ

ಗುಡಿಬಂಡೆ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ. ಇದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಗುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂಡೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಗುಡಿಬಂಡೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ[1]. ಈ ಊರನ್ನು 'ಜವಳಿ ಗುಡಿಬಂಡೆ' ಮತ್ತು 'ಗೂಬೆ ಗುಡಿಬಂಡೆ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸೆಳೆವ ಅಂಶಗಳಾವುವು ಎಂದರೆ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಎಂಥಹ ಬಿಸಿಲಿಗೂ ಜಗ್ಗೆನು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಕೋಟೆ. ಈ ಕೋಟೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಊರಿನ ಜನಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ದಂತ ಕಥೆಗಳು, ಊಹಾಪೋಹಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ[2]. ಆದರೆ ಯಾವ ಪಾಳೆಯಗಾರರೂ ನೇರವಾಗಿ ಈ ಊರಿನಿಂದಲೇ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾವಳಿ ಭೈರೇಗೌಡ' ಎಂಬುವನು ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಅವನ ನಂತರ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಕೆಲ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ[3]. ಈ ಗುಡಿಬಂಡೆಯನ್ನು ಹಾವಳಿ ಭೈರೇಗೌಡನಿಗೆ ಕಾಸಿಂಖಾನ್ ಎಂಬುವನು ನೀಡಿದನು. ಈ ಸ್ಥಳದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಇದುವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಖಚಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆ ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾದ, ಉತ್ತಮ ರಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕೋಟೆ ತನ್ನ ಒಂದೊಂದೇ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಳೆದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಮೂಕ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.[4]

ಜೈನ, ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಮತೀಯರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಗಲಭೆಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಊರಿನ ಹಿರಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಊರಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಮತೀಯ ಗಲಭೆಗಳೇ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಂದು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಜೈನ ಕುಟುಂಬಗಳಿರುವ ಈ ಊರು, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜೈನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಬಸದಿಗಳು, ಜೈನರ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದೊರಕಿದ ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಮಾತು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ.

1 MAR-೧೯೪೦ ಪುಟ

2 ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ 'ಪಾರ್ವತಿ ಪ್ರಸನ್ನ ರಾಮೇಶ್ವರ' ದೇವರನ್ನು ಆಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಸುರಸಪ್ಮಗಿರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರಂತೆ.

3 ಮೈಸೂರು ಗೆಝೆಟೀಯರ್, ಸಂ v ಪುಟ ೩೧೯ (ಸಂ. ಸಿ. ಹಯವದನರಾವ್)

4 ಕೋಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ M.A.R. ೧೯೪೦

ಈಗ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಗುಡಿಬಂಡೆ ಕೆರೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವ 'ಪಾದದ ಬೆಟ್ಟ'ದ ಮೇಲೆ ಇವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ (ಗುಡ್ಡದ) ಪಕ್ಕ ಕುಶಾವತಿ ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಈ ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ[1]. ಈ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕು ಕಂಭಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರಳವಾದ ಒಂದು ಮಂಟಪವಿದೆ. ಇದರ ಸುತ್ತಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚದುರಿರುವಂತೆ ಏಳು ಶಾಸನಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಂಟು ಜೊತೆ ಪಾದಗಳೂ ಇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸನಗಳ ಬಳಿಯೂ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳು ಇರುವ ಜಾಗ ವಿಶಾಲವಾದ ನಯವಿಲ್ಲದ, ಚಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬಂಡೆ ಯಾಗಿದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಇರುವ ಏಳು ಶಾಸನ ಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಾಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಸನವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಜೊತೆ ಪಾದಗಳೂ ಇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜೊತೆ ಪಾದಗಳು. ಐದು ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಸವೆದಿರುವ ಎರಡೂ ಶಾಸನಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಇದುವರೆಗೂ ಎಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪಾದಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಜೊತೆ ಇರುವ ಶಾಸನಗಳೂ ಪತ್ತೆಯಾದುವು[2].

ಶಾಸನಗಳ ಪಾಠ

1) ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕರ ಸಿಸ್ಯರಾದ
ಶ್ರೀಮತ್ ಆಕಳಜಿಯಾನವರ ಕರ್ಮಕ್ಷ
ಯ ಭೂಮಿ × × ಭಗ × ನರೂಳ × ಸಮಿಸೆಟ್ಟ
ಣಂ ಮಾಡಿಸಿದ ಪಲಕ

2) ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟರಕ ಸಿಶರಾದ
ಅಂತಕಳ ಜಯನವರು
ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ

3) ಬಾಹುಬಲಿ ದೇವರು.

4) ಪರಾಭವ ಸಂವಶ್ಚರದ ಚೈತ್ರ
ಬ ೧೦ ಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟಾ
ರಕರ ಸಿಸ್ಯರು/ರುಷ × ಸೇನ ದೆವ
ರು × × × × × ಡು × × ಭೂಮಿ × × ×
× × ಶ್ರೀ × × ವ × ಕಗಿ × × × × × ×

5) ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕ್ಕ
ರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪಾಯಕ್ಕಗ
ಳ ಕರ್ಮ್ಮಕ್ಷಯು ಭೂಮಿ.

ಮೇಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆ ೪ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. 'ಪರಾಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ೧೦' ಎಂದಿದೆ. ಬರೆದಿರುವ ಲಿಪಿ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖದ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೬ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೩ (ಭಾನುವಾರ) ಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ[3]. ಇತರ ಶಾಸನಗಳ ಲಿಪಿಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ಸರಿ ಸುಮಾರು ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಆಕಳಜಿಯ, ಅಂತಕಳಜಿಯ, ವೃಷಭಸೇನ ಮತ್ತು ಪಾಯಕ್ಕ ಎಂದಿವೆ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲರೂ (ಬಾಹುಬಲಿ ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) 'ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕ' ಎಂಬ ಒಬ್ಬನೇ ಗುರುವಿನ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಬಹುಶಃ 'ಬಾಹುಬಲಿ'ಯೂ ಇದೇ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವನಿರ ಬೇಕು. ೨ನೇ ಶಾಸನವನ್ನು 'ಸಮಿಸೆಟ್ಟಿ' ಎಂಬುವನು ಕೆತ್ತಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಯಿದೆ. ಗುರುವಿನ, ಶಿಷ್ಯರು ಗಳ ಮತ್ತು ಅವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾವ ವಿಷಯಗಳೂ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

---

1 ಇದಕ್ಕೆ 'ಬೈರಸಾಗರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದು, 'ಹಾವಳಿ ಭೈರೇಗೌಡ' ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಕೆಲವು ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

2 ಪಾದಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರು ಗುಡಿಬಂಡೆಯ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಅವರು.

3 ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ದೇವರ ಕೊಂಡರೆಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪಿ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕ' ಎಂಬ ಮುನಿಯು ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಮುನಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಶಾಸನಗಳು ಆಧಾರವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯು 'ಸಮಂತ ಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ'ಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ 'ವೀರಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕ'ರ ಶಿಷ್ಯರು ಎಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ[2]. ಇವರು ಪೆನುಗೊಂಡೆಯ ಜೈನ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ದಿಲ್ಲಿ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ, ಜಿನಕಂಚಿಗಳಲ್ಲೂ ಇವರು ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೆನುಗೊಂಡೆಯು ಗುಡಿಬಂಡೆಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕರು' ಇದೇ ಪರಂಪರೆಯವರೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಸ್ಥಳ ಅವರ 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವಂತೆ 'ಸನ್ಯಸನಂಗೆಯ್ದರು' ಅಥವಾ 'ನಿಷಧಿಸ್ಥಳ' ಎಂದು ಹೇಳದೆ, ಶ್ರೀಮತಿ 'ಆಕಳಜಿಯಾನವರ ಕರ್ಮಕ್ಷಯಭೂಮಿ' (೧ನೇ ಶಾಸನ), 'ಅಂತಕಳದೆಜಿಯನವರ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ' (೨ನೇ ಶಾಸನ), ಪಾಯಕ್ಕಗಳ 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ' (೫ನೇ ಶಾಸನ) ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಪದ ಇದೂವರೆಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಿಘಂಟುಗಳಲ್ಲಿಯೂ 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ, ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ' ಮತ್ತು 'ಕರ್ಮಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಪಾಪ ಪುಣ್ಯರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಬಂಧವು ಕ್ಷಯಿಸುವುದು ನಾಶವಾಗುವುದು" "ಇರುವ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು" ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ[3]. ಕರ್ಮಭೂಮಿ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಎಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಉಂಟೋ, ಎಲ್ಲಿ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವರು ಬಂಧವನ್ನೈದುವರೋ ಆ ಭೂಮಿ" ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.[4] ಈ 'ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ನಾವು ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಡಬಹುದು. ಅಂದರೆ 'ಕರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಂಡ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದ ಸ್ಥಳ' ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. "ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಬರಹಗಳಿದ್ದರೆ ಆ ಬಂಡೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ (ಅಥವಾ ಕೆಳಗೆ) ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪೂರೈಸಿದನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು" ಎಂದು ಡಾ|| ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು[5] ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಮುನಿಗಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಹೆಸರುಗಳು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಬೇರೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾಲಾನಂತರ ಇಲ್ಲಿನ ಜೈನರುಗಳು ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತಲ ಗೌರಿಬಿದನೂರು, ಮುಂಡಿಕಲ್ಲು, ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದುದಾಗಿ ತಿಳಿದು

---

1 ಎ.ಕ. ೭ (ಪ.ಆ.) ಪುಟ-೯೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦
ಎ.ಕ. ೨ (ಪ.ಆ.) ಪುಟ-೧೫೪ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೨
ಎ.ಕ. ೪ –”– ಪುಟ-೨೪೦ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೪
ಎ.ಕ. ೫ –”– ಪುಟ-೬೨ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೭೮
ಎ.ಕ. ೨ –”– ಪುಟ-೨೪೪. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫ ಶಮಾ
ಎ.ಕ. ೨ –”– ಪುಟ-೧೫೪ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪ ಶಮಾ
–”– –”– ಪುಟ-೨೪೫ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೨

2 ಎ.ಕ. ೭ (ಪ.ಆ.) ಪುಟ-೯೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦

3 ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು ಸಂ. ೨ ಪುಟ-೧೫೭೬

4 ಜೈನ ಪರಿಭಾಷಾ ರತ್ನಕೋಶ ಪುಟ-೬೬

5 ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ : ಪುಟ-೧೦೦

ಬರುತ್ತದೆ. ಊರಿನೊಳಗಡೆ ಎರಡು ಬಸದಿಗಳು ಇವೆ. ಅವು 'ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿ' ಮತ್ತು 'ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸದಿ'. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು, ಕಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ವಿಗ್ರಹ ನಿಂತ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಹಸಿರು ನೀಲಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಪಚ್ಚೆಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. 'ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸದಿ'ಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡೆದ, ಕುಳಿತ ಭಂಗಿಯ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ಎರಡು ಬಸದಿಗಳಲ್ಲೂ ಲೋಹಗಳ ಹಲವಾರು ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪದ್ಮಾವತಿ'ಯ ವಿಗ್ರಹ ತುಂಬ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು, ಇದೇ ರೀತಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಬಸದಿಯಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಅರಲಗೆರೆ, ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಯ ಭಕ್ತರು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡೂ ಬಸದಿಗಳು ವಿಜಯನಗರದವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. 'ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಬಸದಿ'ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1903ರಲ್ಲಿ 'ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ನಿಗ್ರಂಥ ಮುನಿ' ಎಂಬುವನು ಜೀವಿಸಿದ್ದರಂತೆ.[1]

ಗುಡಿಬಂಡೆಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಾಕಾರದ 'ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ' ಗುಡಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ವೀರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು 'ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಸಮೀಪವೇ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೊತೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನೆಲದಿಂದ ಸುಮಾರು ೪ ಅಡಿ ಆಳದಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮತ್ತು ಈ ಪಾದಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಆಳವು ಒಂದೇ ಅಳತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಸ್ಥಳ ಕಾಲಾನಂತರ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರಬಹುದು. ಎರಡು ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಈ ಸ್ಥಳ ಹೀಗಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಖನನ ನಡೆಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವಾರು ತಾಳೇಗರಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪದ್ಮಾವತಿ ಅಮ್ಮನವರ ಚೂರ್ಣಿಕೆ' ಮತ್ತು 'ಜಿನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ' ಎಂಬುವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಬಸದಿಗಳು, ಪ್ರತೀತಿಗಳು, ತಾಳೇಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಈಗ ದೊರಕಿರುವ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ, ಗುಡಿಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮೀಯರು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು*. ○

---

1 ಬಸದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜೈನರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಗುಡಿಬಂಡೆಯ ಹಿರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ ಜೈನ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಚಿರಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

* ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಎ.ಎಫ್.ಆರ್.ಎಸ್. ಶಾಲೆಯ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀ ರವಿಕುಮಾರ್ ಅವರಿಗೂ, ಹಲವಾರು ರೀತಿ ನೆರವಾದ ಗುಡಿಬಂಡೆಯ ಎಲ್ಲ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.